

Jézus legyen jelszavunk

Újév napja karácsony ünnepének nyolcada. Bár tudomásul veszi rendtartásunk azt is, hogy a naptárreform óta az esztendő múltásának számfordulója lett, ezt hozzákapcsolja az ünnep ősi evangéliumához, ahol a gyermek Jézus körülmetélésének és névadásának történetét

olvashatjuk (Lk 2,21). Az epistola (Gal 3,23–29) azt hangsúlyozza, hogy Isten gyermekei vagyunk a Jézus Krisztusban való hit által. Ez az evangéliumi és epistolai üzenet világítja meg a polgári „újév” helyes értelmét Krisztus gyülekezetének, amely Jézus nevében – kegyelmében, az ő hatalma alatt – indul el az új esztendőbe. A Jézus név éppen ezt jelenti: az Úr a segítség, az Úr a megmentő.

Az ünnep graduáléneke, a *Jézus legyen jelszavunk* (EÉ 182) is ezt a gondolatot járja körül. A vers költője, *Benjamin Schmolck* (1672–1737) egy lelkésznek a fia; születésekor édesapja fogadalmat tett, hogy gyermeke is Isten szolgálatába lép. Lipcsei teológiai tanulmányai után arra számított, hogy édesapja gyülekezetében folytatja a munkát, de 1702 végén Schweidnitzbe hívták, ahol az ellenreformáció harcainak közepében találta magát. Igen megerőltető volt az ottani munka, mert a tizennégyezer lelkes gyülekezet gondozását mindössze három lelkész végezte. Schmolck harmincöt évig szolgált hűségesen ezen a helyen. Szinte hihetetlen, hogy a sok munkával megterhelt embernek versírásra is maradt ideje, és ezerkétszáz költeményt jelentetett meg nyomtatásban.

Ebben az időben az emberek énekeskönyv nélkül mentek a templomba, és fejből énekelték azt a néhány éneket, amelyet ismertek. Schmolcknak lehetősége volt arra, hogy megismertesse a gyülekezettel prédikációihoz kapcsolódó verseit. Mivel egyszerű versformában, ismert dallamokra írta, a gyülekezet diktálás után meg tudta szólaltatni őket.

Bár Schmolck nem érte el sem a reformációs énekek meggingathatatlan hitbeli bizonyosságát, sem azt a költészeti szépséget, amely *Paul Gerhardt* verseiben oly mélyen érint bennünket, sikerült ellenállnia a túlzott szubjektívitásnak, és tartotta magát a hitvallási iratokhoz.

Újévi énekünk 1725-ben készült el, és 1726-ban jelent meg egy gyűjteményben, melynek címe magyarul megközelítőleg így hangzik: *Mara és manna, vagy: passió és vigasztaló, panasz- és örömeinek új gyűjteménye* (a *mara* keserűt, a *manna* édeset jelent). Az eredeti kilenc versszakból a jelenlegi német énekeskönyv ötöt tart meg. A *Dunántúli énekeskönyv* (1911) *Zábrák Dénes* fordításában hat versszakot közöl, jelenlegi énekeskönyvünk ezt négy strófára rövidíti. A kihagyások és a fordítás szabadsága miatt ma már nemigen lehet megtalálni az eredeti, hármas gondolatmenetet.

Az első három versszak az alcímet – „Jézus neve az új évre” – bontja ki: Jézus neve kísérjen minket mindenütt. A második gondolat (5–8. versszak): Jézus nevének hatása a világi felsőbbbségekre, a császártól kezdve a magisztrátusig, összekötve a hivatásukért szóló kéréssel. Ez az ív az utolsó versszakban a város és az ország minden lakójának jólétére vonatkozó fohással végződik. A harmadik irány Schmolck gyűjteményének címéhez vezet. A negyedik versszakban megjelenik a vigasztalás motívuma *Clairvaux-i Bernát* himnuszából, a *Jézus, édes emlékezetből* átvéve.

A vers eredetileg a *Meinen Jesus laß ich nicht* dallamával kapcsolódik össze; maga Schmolck nyolcvan (!) verset írt erre a dallamra. Mivel ez nem ismert nálunk, énekeskönyvünk a *Jesus, meine Zuversicht – Jézus én bizodalمام*, EÉ 369 – dallamához

rendeli a verset. Nem önkényesen: a német énekeskönyvben ez a második dallamjavaslat. (A *Meinen Jesus laß ich nicht* fordítását – *Nem hagyom el Jézusom*, EÉ 367 – szintén a *Jézus én bizodalمام* dallamára énekeljük.) Nem véletlen a népszerűsége: az egyszerű strófaszervezet (7, 8, 7, 8, 7, 7), a hármashangzat-felbontások és szekvenciák, az alaphangnem és párhuzamos molljának használata mind könnyen énekelhetővé teszik ezt a dallamot. Bár énekeskönyvünkben dallamszerzőként *Johann Crüger* neve áll, ez csak annyiban igaz, hogy az 1653-ban megjelent berlini énekeskönyv az ő szerkesztői munkáját dicséri.

ECSEDI ZSUZSA